

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, October' 30-dikán 1821.

H a n n o v e r a.

A' Király' pompás bemeneteléről illy jegyzéseket közlenek a' közönséges levelek: — „Az uczák, hol a' bemenetel tartatott, fejér porondal hinteztetek-be, a' házaknak az uczafelé lévő oldalaik virágkoszorúkkal és zöld ágakkal czifrittattak fel. A' Királyra úgy szollván virág-esső esett. Sajnálták, hogy a' menetel olly sebesen tartatott, hogy a' Kisérok, Princzek, Generálisok, Adjutánsok 's. egy egészen a' Király mellé tolakodtak 's olly hirtelen ellovaglottak a' nézőknek szemeik előtt, hogy a' Monárkhát, kit mindenek látni szerettek volna, sok ezerek nem láthatták, vagy ha látták is, nem eszmehettek, avvagy csak későre és akkor vethették reá szemeiket, mikor már elhaladott volt előlök. Ő Felsége Hannoverai Marschall-formaruhában tartotta bemenetelét. Az estvéli világozásnak, a' melly egyéb-eránt nagyon fényes és gazdag lett volna, az idő nem kedvezett.“

A' Hannoverai Ujságlevelekben ezek emlittetnek Oktober' 16-dikán: „E' h. 12-dikén Generális Gróf Bennigsennek 's a' Feleségének adott magános audientziát a' Király. Utánnok, a' thronuson ülve 's a' Sogoraszszonyai, Cumberland 's Cambridge Hercegek, a' Ministerek, az Udvari fő Méltóságok 's a' szolgálaton lévő Udvari tisztviselők által körülvétettetve, az Ország' Rendjei Deputáziójának udvarlását fogadta-el ő Kir. Felsége. A' Rendek' nevében azoknak Elölülője Gróf Meerfeld

tisztelte közönséges beszéd tartással ő Felségét, melyre ő Felsége is kegyes beszéddel felelt. Azután az Udvari fő Kamarás Ur vezette-be egygyenként az Udvari tisztviselő Karokat, mellyeket fennállva fogadott ő Felsége, 's beszédjeikre német nyelven készült feleleteket adott. Délután a' Hessen-Homburgi Landgrófné ő K. Hercegaszszonysága lepte-meg a' meghatározott időnél hamarabb történt örvendetes megérkezése által ő Felségét. Estve fáklyák világánál kellemetes muzsikát csináltak az itt lévő katona tisztek, melynek halgatására ő K. Felsége a' nállalévőkkel a' kastély kertje felől lévő folyosón megjelenvén, nagy örvendezéssel fogadtatott. — 13-dikban a' Stöckhön mellett lévő térségre öszszegyűjtetett sergeknek* mustrajokat tartotta ő Felsége. Délben 46 személyekre terített asztalnál, a' K. Princzekkel, Princzaszszonyokkal, az egyéb Fejedelmi személyekkel, 's a' Kir. Udvaroknak meghitelezve különösen ideküldetett Követeikkel, a' Királyi Ministerekkel 's ezeknek feleségeikkel, Marquis Londonderryvel, és némelly itt lévő Generálisokkal 's Admirálisokkal ebédlett ő K. F. ge. Ezen kívül két Marschalli asztalok is voltak felterítettve. — „14-dikben Marquis Londonderryvel 's Minister Gróf Münsterrel egygyütt dolgozott, 's az arra következett éjjel terdjében podagrai fájdalmaikat szenvedett ő Felsége. — 15-dikben csak a' Királyi vérbeli Princzek 's a' Hessen-Homburgi Landgrófné jelentek-meg nálla: hanem egyéb eránt, a' mi azon

podagra miatt való fájdalmakat illeti, melyekben most szenved ő K. Felsége, 's a mellyek miatt több Követeknek tegnapi rendeltetve volt audientziájok elhalasztott, minthogy a múlt éjjeli tudósítások az előbbeni éjjelieknél nem kedvetlenebbek, reménleni lehetett, hogy szenvedései nem soká egészen el fognak enyészni. — „Azon mustrán, mellyet 13-dikban tartottak a Hannoverai sereg, 's a mellyen 14 Batalion gyalogok, 8 Regiment lovasok, 's néhány Ágyuzó Batteriák voltak jelen, a Király a sereg előtt előbb fel, 's a Királyi Salve-lövés után a Linea előtt lefelé végig lovagolván, mind a sereg mind a számtalan nézők által örvendező kiáltozással tiszteltetett. A nézők sokaságát megitélhetni abból, hogy csak hintók legalább 200-an állottak a sereg sora előtt. — „15-dikben gyalogok gyakorlási próbamutatása volt, ma a hárcsfás hegyen nagy hadi próbamutatás van, holnap a lovasság tesz gyakorlási próbát. — 18-dikban az Ágyuzók és gyalogok fogják örömlövések által a Lipsiai győzedelmet innepleni; estve a Herrenhauseni kastély kertjében tűzjáték lesz, a melly napon, mint halljuk, a sereg nagyobbára eloszlanak innét. — „A későbbi (a 18-dikban indult) tudósítások szerint jobban érezte lenni magát Király ő Felsége, 's mint hallott, 25-dikben Göttingába szándékszott útját venni.“

Spanyol Ország.

A Párisi Journal illy tudósítást közöl Madridból Oktober 5-dik napjáról: — „A Madridi Polgári Kormányozó és azon Comunerások között, kik a Riegó képenek le-s-fel-hordoztatásakor történt népzendülést elintézték 's pénz által elősegítették vala, nagyon heves veszekedés

uralkodik. Az elfogattatott két fő Orátorok még most is fogva ülnek, hanem a fogházból nagyon mérges irásokat bocsátgatnak - ki a Ministerek 's a Polgári Kormányozó ellen. Ezt azzal vádolják, hogy a Titoknoknak azon Rendelés alatt találtatott aláírását, melly Rendelés által az Arany-kút Klubja bezárattatott, meghamisította volna. Maga ezen Titoknok is kihirdette a Journalok által, hogy ezen vád igaz. A Polgári Kormányozó még nem felelt ezen vádra: hanem a Titoknokot tüstént letette hivatalából. Hanem úgy látszik, hogy nagyon széles kiágazása van ezen perpatvarnak. A Madridban őrizeten lévő VII-dik Ferdinandus nevű Regimentnek Obersterét Torrijót, Oberster Serrajóval 's Oberstlieutenant Ceruttival egygyütt, itkos fogházba zárták. Beszéli, hogy Generális Ballestéros és Romero-Alpuente nevű Képviselő ellen is per fogna indittatni. — „Uraságtok (Párisban) képzelni se tudják, melly nagy nyughatatlanság uralkodjék ezen fő városban. Az Arany-kút szalájában estvénként most is minden napokon nagy sokaság szokott öszszegyülekezni, minthogy csakugyan nem mérészlette ezt a Polgári Kormányozó egészen bezáratni, azért, hogy ez közönséges kávéház. Az öszszegyülekező sokaság nyughatatlanul ösztönözi az Orátorokat, hogy az Oratori székre kiállván beszédeket tartssanak, 's minthogy az Orátorok a nagyon kemény tilalom miatt ezt megtenni nem mérészlik, innén a szokott következni, hogy ezért a sokaság az Országlószék ellen leggorombább szidalmazásokra vetemedik. Nem ok nélkül gyanítják, hogy a Comunerások valami újabb csapáshoz készítik magokat, és nem soká újabb lármák fordulhatnak elé. — „Aszszerént, mint hallottam (így rekeszti-be szavait a Tudósító), úgy látszik,

hogy a' rendkívülvaló Cortesi gyűlésnek legnagyobb befolyással bíró tagjai nem hagyják helybe azt, a' mit a' Ministerek Riegóval tettek, és hogy a' Ministerek arra az állapotra juthatnak, hogy magokat a' nép előtt menteni, 's azon okokat kinyilatkoztatni kénteleníttessenek, melyek által arra indítottak, hogy azon embert, kit egész Spanyol Ország a' Constitúziós Országlás megfundálójának tart lenni, üldözzék. — „Itt Madridban a' Sir Willson Robert' számára, a' ki Londonból nem soká meg fog ide érkezni, szállást fogadtak.“

Irtuk vala, hogy a' Madridi Anglus Követ az ott kijövő Regulator nevű Ujságnak írója Chapius ellen, azért, hogy az Anglus Király felől igen mocskosan irt volna, pert indítván, a' Madridi Birák olly ítéletet mondottak - ki: hogy nincsen oka a' panaszra — erre nézve a' Londoni Kurir jónak találta a' következő megjegyzéseket világ' elejébe bocsátani: — „A' mi Követünk' panaszsa, úgy mond, nagyon is fundamentomos vala. Hanem a' Spanyol Esküdttekből álló Itélőszék a' megbántatásnak legkissebb nyomát sem találta ott, a' hol az Anglus Követ világosan megmutatta a' maga Fejedelmének nyilvánosságos mocskoltatását. Mi itt nem ok nélkül teszszük ezen megjegyzést, hogy a' revolúziós Hideglelés szélesebben és sebessebben kiterjedhet, hogy sem gondolni lehetne. Egy olly Országban, hol az Ujságlevelekben azon Monárkhák büntetlenül mocskoltathatnak 's rágalmaztathatuak, a' kik ezen Országgal békességben élnek, 's a' hol ezen Monárkháknak Követeik a' magok panaszaikkal az Itélőszék elől eligazíttatnak, az a' veszedelem fenyegeti a' barátságot, hogy nem soká felbomolhat. Ha valamely Országlószerk olly gyenge, hogy a' törvényeknek tisztelte-

tést 's követtetést nem szerezhethet, azzal nem lehet hasznos politikai kötésekert fenn tartani. Mi megtehetjük azt, hogy az olly gyenge Országlószerkeknek szomorú állapotjokon sajnálkodjunk: hanem, hogy Követünket tovább is olly Országunkban tartssuk, hol a' fejtelenség annyira ment, hogy a' Diplomatikai Ágensék büntetlenül megbántatathatnak, 's a' hol az Itélőszékek az efféle elvetemedéseknek megbüntetéssekre elégtelenek, már ez hatalmas Fejedelmek' méltósága ellen való cselekedet lenne. Ekképpen esik osztán, hogy az olly Revolúzió, millyen a' Francia Országi volt, 's millyen most a' Spanyol Országi, 's a' mellyeknek egymással való megegyezése (identitása) naponként szembetűnőbb, azon végződnek, hogy más Státusokban ellenséges indulatot gerjesztenek magok ellen. Egy egészen revolúziós Ország ('s a' millyenné fog nem soká Spanyol Ország is lenni) nem tart magában semmi olly politikai elintéztetési elementumot, a' melly más, nem revolúziós Státusoknak politikájokkal összeköttethetné 's összeolvasztathatna. Úgy szollván mintegy elvállik azon közönséges Systemától, melyhez régebben tartozott. Mi nem tulajdonítjuk magunknak azt a' tehetséget, hogy előre memondhatnók, hogy micsoda menetele fog lenni a' Spanyol Jakobinusságnak: hanem annyit, mint gondoljuk, csakugyan látunk, hogy Spanyol Országban olly körülállások 's olly mesterkedések mutogatják magokat, a' melyek, ha nem controlliroztatnak (honnét venné pedig magát ezen szempillantásban a' controlliroztatás?) ezen Országot nem soká egészen el fogják az Európai Státusoknak nagy Szövetségétől szakasztani. Magára fog-e ezen Ország akkor hagyatni, hogy mint egy Vulkanus (tűzokádó hegy) magában kiégjen, 's magát ma-

ga megemészsze? avvagy pedig köteles-
segünké fogja nekünk az Európai Státu-
sok szövetségi nagy tekintete tenni, azt,
hogy olly eszközökön gondolkozzunk, mel-
lyek által azon Legitimussági princípiumok
és talpkövek, mellyeken az Európai
politikának nagy épülete fekszik, 's a' mel-
lyeknek fenntartását mindeneknek sze-
rentsége és boldogsága kívánnya, bátor-
ságossá tétethetnek?"

* * *

Barcellonában folyvást nagyobb-
nagyobb pusztításokat tett a' Sárga-hideg.
Oktober' 1-ső és 2-dik napjain naponként
300—350 emberek haltak-meg benne. A'
kik elkapják a' nyavallyát, majd minden
segedelem nélkül vesznek-el, minthogy
nagy summáért se' találhatik ember, ki a'
betegek körül szolgálni akarna. A' métej,
a' melly eleintén a' városnak csak némelly
részeire kapott volt be, már most nem
csak az egész városon, hanem a' felle-
g-várban 's azon Gracia nevű faluban is
pusztit, hova Barcellonából sok lakosok
kifutottak a' pestis elől. A' Barcellonai nép-
nek legalább felerésze kivándorlott; azok-
nak, kik a' városban megmaradtak, azt
a' tanácsot adták a' tiszti karok, hogy a'
város és a' kordon között találató szabad
ég alatt vonnyanak sátorokat 's azok alatt
telepedjenek-meg. Gondolják, hogy ek-
képpen nem lesznek olly nagyon kitétetve
a' nagy hévségnek 's könnyebben elkerül-
hetik a' nyavajának rájokragadását. Leg-
veszedelmesebb az, hogy az Orvosok még
meg nem határozhatták a' nyavajának ter-
mészetét; némellyek Sárga-hidegnek, má-
sok Guineai-Néger-betegségnek, 's ismét
mások valami helybéli gonosz tulajdonsá-
gú Hideglelésnek tartják lenni. Ezen ér-
telembéli különbözésnek az a' rossz hővet-
kezése van, hogy eszserént azt sem tud-

hatják az Orvosok, hogy micsoda orvossá-
gokkal gyógyítsák.

Francia Ország.

Azon Francia Orvosok, kik arra ha-
tározták magokat, hogy ezen úgynevezett
Sárga-hideg' valóságos természetének ki-
tanulására éppen a' fészkerre mennyenek,
Oktober' 7-dikén valósággal által útoztak
Figuerásból Gironába.

Portugallia.

Az Ánglus és Portugallus Országló-
székek között fontos kérdés fordult elé,
melly még máig sem igazítottatott-el, 's a'
melly nagyon magára vonta a' két nem-
zet' figyelmét. A' Libonában lévő Ánglus
Consul tiszti Jelentést terjesztett a' tárgy
eránt a' Cortesek' elejébe, hanem Sept.
29-dikéig még nem vett volt választ reá.
A' fennforgó kérdésnek minémüsége ab-
ban áll: Hogy az Ánglus Országlószék
azt erőssíti, hogy a' Cortesek megrontot-
ták a' Nagy Britannia és Portugallia közt
eddig fennállott kereskedési Kötésnek egy
Czikkelyét, az által, hogy néhány hóna-
pok előtt a' Portugallus kikötőhelyekbe
bevitettető Ánglus gyapjúmivektől fizet-
endő vámfizetést feljebb vitték 's arra a' mér-
tékre tették vissza, mellyen az, az 1810-
dik esztendő előtt állott, a' midőn jóval
alább bocsátatott, 's a' melly idő pont után
három esztendőnek elteltével, úgymint
1813-ban, az akkori Rio-de-Janeiró An-
glus Követ Lord Stewart által az is ki-
eszközöltetett a' Portugalliai Országlószék-
nél, hogy meghatározatnék, hogy Por-
tugalliának ne legyen jussa arra, hogy e-
zen vámnak állapotját, az Alkú idejének
eltelése előtt megváltoztathassa. — Már
olly hír is szárnyalt sőt irták is vala, hogy
ezen egyenetlenség miatt Ward Ur, a'
Lisbonában lévő Kóveitségi Ágens Lisbo-

nát passus nélkül oda hagyta volna — a' melly ugyan még eddig valóságosult meg — de bizonyos az, hogy ezen kérdés nagyon feszessé tette az Angliát illető környülállásokat Portugalliára nézve. Maga a' Londoni (Ministeri) Kurir illy tudósítást közöl ezen kérdésre nézve, Lisbonából September' 21-dik napjáról: —“

„A' Portugalliai revolúció nem igen hasznosan fog kiütni Angliára nézve. A' Cortesek minden hitelt és hűséget lábaik alá tapodván, 's az Anglia és Portugallia között készült 's eddig fennállott Kötésekről elfelejtkezvén, olly systemát vettek-fel a' követésre, melly által az első tekintetre meg kell Európának győztetni affelől, hogy Anglia Portugalliához való befolyását tellyesen elvesztette. Legelső volt az, hogy Lord Beresford elküldetett; másikk az, hogy már most olly nagy vám határozatot az Angliai fáabrikából származó szerzeményekre, hogy éppen olyan, mint ha ezek Portugalliában egészen megtiltattak volna. A' mi Lisbonában lévő Követtségi Agensünk ellenző irást adott-be ezen intézetek ellen a' Portugallus Országglószékhez 's az új Ministerek között némellyikkel hosszszas tanácskozást tartott: de minden lépései sikeretlenek voltak.

Későbbi, October' 11-dikén, újabban kikelt ugyan ezen Anglus Kurir a' Portugallusok ellen, ekképpen szollván: — „Hozzánk megérkeztek a' September' 28-dikáig kijött Ujságok Lisbonából. Mint a' Cortesek' elejébe terjesztetett környülállások mutatják, úgy látszik, hogy a' Revolúciónak azon szerencsétlen következései, mellyek magokat Spanyol Országban már megéreztettek, Portugalliában is mutogatni kezdik magokat; értjük azon ragadozó Bándákat, a' mellyek úgy vagynak organizálódva, hogy egész tartományokat el-

pusztítanak. Az efféle elvetemedések természetserént való következései az olly faktziói Országlásnak, hol az olly emberek, kik a' hatalommal bírnak, inkább csak a' magok személyes nagyravágyásoknak kielégítésére, és nem a' köz jónak előmozdítására ügyelnek. Az alatt míg egymás között mesterkedéseket főznek, a' meggazdagodásra való alkalmatosságokat kapti módon felfalják, 's az elkövetett bűnöknek következései miatt rettegnék: a' nemzeti boldogságon való gondoskodást egészen elmellőzik. A' nép részekre osztlik, polgári vetekedések támodnak, 's a' társasági életnek minden kötelei elbomlanak. Ezek azok a' következések, mellyek az olly Revolúciókból, millyenek voltak a' Spanyol és Portugalliai Revolúciók, a' mellyekben tudniillik katonai támodások törték azon rést, a' mellyen azután a' fejlettség ezer féle vad és phantásta formákban berontott, elmulhatatlanul származni szoktak. Ezen resultatumok, a' mellyek Spanyol Országban már láttunkra elkövetkeztek, kezdik már Portugalliában is mutogatni a' magok rettenetes előjeleiket.“

A' Corteseknek egygyik újabb ülésében a' Constitúciónak azon 70-dik Czikkelyéről beszéllett Képviselő Rebelló, a' melly ezen szavakból áll: — „A' Király sem a' Képviselői Válosztásokat meg „nem gátolhatja sem annak ellene nem „állhat, hogy a' Cortesek a' magok ülés- „seknek idejét megrövidithessék vagy meg- „hosszabbithassák; sem az ő határozásaik „ellen egy vagy más módon nem protes- „tálhat.“ Azt kérdezte, hogy hát azon esetben, ha csakugyan ezt cselekedné, fogna-e, és ha igen micsoda büntetést fogna magára vonni? Ezen eset nem jegyeztett-fel azok közt, mellyek a' Koronának elvesztését magok után vonnyák, melyre

nézve ő (Rebelló) azt jóvállja, hogy ezen eset is tétetessék - be a' többek között. — Alves-do-Rio pártját fogta a' Rebelló jóvállásának 's azon időre emlékeztette vissza a' Corteseket, midőn Franciaországban a' Graudirosok (Brumaire' 18-dik napján) az Öt-százak' tanácsát széllyel kergette. — Képviselő Miranda erre azt mondotta: hogy akkor, mikor e' történt, a' Constitúciónak nem valamely cikkellye sértetett-meg, hanem Contra-revolúció által az egész Constitúció felfordított. Azt is kérdezte Miranda, Alveztól, hogy hiszi-é ő talám még azt is, hogy a' Királyi hatalom az istentől jöne? ő maga nem így itél, hanem azt tartja, hogy azt a' nép költsönözi. Sok más tagok is hozzá szoltak a' dologhoz. Végre voksolás vetett véget a' kérdésnek, 's 52 vótumok által 34 ellen meghatározottat, hogy változás nélkül megtartatassék a' Czikkelly, úgy, mint van, illy okon, mert magában érthető dolog az, hogy a' Király önként lemond a' koronáról, mikor a' nemzeti Fejedelemséget megsérti.

Orosz Birodalom.

Orosz Császár ő Felsége Witepsbe lett útozásából, kilencz napokig tartott távolléte után, Oktober' 7-dik napján, Zarkoe-Selóba, egészséges kívánt jó állapotban vissza érkezett.

Novotscherkaskban, a' Dóniai Kozákok' Hettmannjának lakhelyén, melly az Északi szélességnek 47-dik grádusán esik, ezen esztendőben Junius' elején olly nagy hévség volt, hogy a' zöld fű gyökereitől kiszáradott, 's a' lekaszált széna sok helyeken meggyult.

Oktober' 15-dik napján, a' tavaly ugyan ezen napon Lipsiában meghalálozott Feldmarschal Herczeg Schwartzenberg Károly' kimulásának napján, az ő nevét viselő Második Ulánus Regimentnek vala-

mint itt őrizeten lévő csapatja, úgy az egyéb vidéki kvártélyokon fekvő csapatjai is, ezen elfelejthetetlen Tulajdonosaik tiszteletére közönséges katonai pompával való halotti czerimoniát tartottak.

B é c s.

Az itt kijövő Ujságlevelekben ily megjegyzés találtatik: — „Az Okt. 15-dikén kijött Journal-des-Debatsban Brüsszszeli Czikkelly alatt egy Memoárról van szó, mellyet az ott kijövő Ujság a' Török dologról darabonként kiadott, 's a' mellyet Lord Wellington a' maga' Udvara' nevében adott volna a' Francia Országglószék' elejébe. A' Journal-des-Debatsban ugyan magában is olly ítélet tétetetik ezen Memoárról, hogy nagyon mérész és nyilvánossággal nem meghihető dolgok erőssítettek benne, de azonban csakugyan több részei ezen Memoárnak, olyaknak találtnak a' nevezett Párisi Ujságban, hogy ha feltételnélkülvaló hitelt nem is, de figyelmettséget csakugyan érdemelnek. — „Mint hogy mi (ezek a' Bécsi Ujságlevelek' írójának szavai) bizonyos kútfőből erőssíthetjük, hogy az említett Memoár soha nem volt a' világon, 's ekképpen mindenek, a' miket a' Brüsszszeli Ujság úgy hirdetett-ki, mint abban találtatott dolgokat, egészen költemények voltak: mi úgy itélünk, hogy azokat, a' kik ezen Memoár által tévedésre vezérlődtek, megvilágosítani kötelesek voltunk. Egyéb eránt a' Journal-des-Debats se' váltolt kezességet az eránt, hogy ezen Memoár a' valóság' próba-mértéket ütné.“

Magyar Ország.

A' Pesti Ujságlevelekben ezeket írják October' 24-dikén: — “

A' szüret Budán, Pesten, és a' két városnak szomszédságában, már tellyesen végbe ment, és, ámbár némelly helyeken igen szük volt a' termés, másokon el-

lenben olly bö és jó termés örvendeztette meg a' Gazdákat, melly a' tavallit jóval meghaladta. Ezt bizonyítja a' Budai Dézma is, a' mellyből a' Nemes Esztergomi Káptalan az idén közel négy ezer akó mustot szedett, melly tavallig volt két ezer négy száz.

* * *

Ö Cs. Kir. Felsége a' Magyar Országgi Iskolák és Tudományok igazgatásában jónak találta azon változtatást tenni, hogy a' Kir. Universitásnál minden Tudománybeli Karokhoz Directorok neveztessenek.

* * *

Ferencz Károly Cs. Fő Herczeg September 30-dikán Selmezcze érkezvén, Báró Révay Nepomuk János Kamara Gróf ö Nagyságának lakásán szállott meg. A' város mindjárt azon estve kivilágosított, más nap pedig ö Cs. Fő Herczegsége elejébe vezetett és bemutatott a' Papság, a' Bányász Tisztség, és a' város Magistrátusa; azon estve a' Bányász Legények nagy számmal az ö lámpásaikkal és Török muzsikával jelentek meg a' Fő Herczeg szállása előtt, és többszöri Éljen kiáltások között az ö lámpásaikat olly módon emelgették, hogy V. F. (Vivat Franciscus) betüket formálnának. Octob. 2-dikán a' Fő Herczeg az ö kísérelivel több Bányász Tisztek által vezetvén, megsejmlélte a' Windschact nevű gödröket; délután pedig a' Kamara Grófi Hivatalnak belső elintézését vizsgálta meg. October 3-dikán délelőtt a' Királyi Bányász Academiának fizikai, és chemiai próbatételein jelent meg; délután az Olvasztó-műhelyt látogatta. Oct. 4-dikén mint ö Cs. K. Felségének, és magának a' Fő Herczegnek is neve napja inepén ö Cs. Fő Herczegsége a' Plébánia templomban azon fényes nagy misén je-

lent meg, mellyet Mélt. és Fő Tiszt. Makay Antal Megyebeli Püspök Ur mondott, a' Bányász Tisztségnek, és minden Elöljáróknak buzgó jelenlétében. Az Isteni szolgálat után a' Fő Herczeg Körmöcz-Bánya felé vette útját, és út közben Sz. Kereszten a' tisztelt Mélt. Püspöknél ebédelvén, tovább folytatta útját. Oct. 6-dikán ö Cs. Fő Herczegsége Körmöcz-Bányáról Beszterczére érkezett, s ott is minden látnivalókat szemesen megvizsgálván, Hradek felé vette útját.

Ú j K ö n y v.

Réthy (Andrae) *lingva universalis communi omnium nationum usui accommodata*. Vienne, typis Antonii Strauss. 1821. in 8. maj. pagg. 144.

Azon könyvek közt, melyek eddig a' Közönséges Nyelvről megjelentek, különös említést érdemel jelenvaló igen díszesen nyomtatott Munka, mely az ezen fontos tárgyról eddigelé kijött próbákat, nyomossága, együgyűsége s világos volta által sokkal felyül múlja.

A' szíves ajánlás után, melyet a' nagyérdemű Szerző, Hazája oltárára szemérmesen teszen le, áll a' Munka 8 tételekből (theses). 1) Bévzetés a' közönséges nyelvbe; 2) Az emberi szózatnak kifejtése s felosztása, a' természetnek örökös törvénye szerint; 3) A' közönséges nyelvnek eredete; 4) Általformálása a' közönséges nyelvnek az egész világon elterjedt külön nyelvekre; 5) Egyes nyelveknek visszavitelek a' közönséges vagy eredetire; 6) A' közönséges nyelv

becsének fejtegetése. Ebben a világos 's könnyen felfogható tételben találja az Olvasó azon együgyű kulcsot, mely által, az alább említendő rendszerbe (Systema) hozott Szótárnak segítségével, a közönséges nyelven írt gondolatokat, akár mely ismeretes élő nyelvre, minden nehézség nélkül fordíthatni, melyről Jelentő tökéletesen meggyőzetett, midőn a Szerző Úrnak hozzá intézett ezen nyelven írt hosszacska levelét, két óra alatt, deákra könnyen általtehette, 's most több gyakorlottsággal még könnyebben fordíthatná. Tulajdon próbatétele kit kit meggyőzhet állításának igazságáról. — 7) A' közönséges nyelvbéli szónak 's tárgyaknak elosztályoztatások (classificatio); 8) A' közönséges nyelv szavainak jelentéseik. Ez, a' már említett rendszeres Szótár, mely kilencz Osztályokban, 3969 csupa gyökérszóból áll. Az iső Osztály a' testeknek; 2d. a' tulajdonságoknak (qualitates); 3d. az erőknak (vires); 4d. a' mozgásoknak (motus); 5d. a' hangoknak (tonus); 6d. a' helynek (spatium); 7d. az időnek; 8d. a' számnak; 9d. a' mértéknek gyökérszavaikat foglalja magában. A' Szótárt egy Toldalék követi, melyben a' közönséges nyelvbe bé nem iktatható szók, p. o. Nemzeteknek, száraz földnek, tartományoknak, szigeteknek, völgyeknek, hegyeknek, városoknak, folyóvizeknek, tóknak, tengereknek, tengerszorosoknak, örvényeknek 's köszikláknak neveik találtatnak. Mert valamint a' külön nyelvekben a' mester-

szavak görög szóból állanak, úgy a' közönséges nyelvben is, az említett tárgyaknak kifejezésekre idegeneket kell használni, hogy így minden megtévelyedhetésnek eleje vétessék.

A' közönséges nyelvnek haszna nagyon szembetűnő, 's szükséges minden Nemzetnek, mert ennek közönséges bévétele a' gondolatoknak 's érzéseknek, eddig ily segéd nélkül való nehéz útjokat, különösen könnyűvé teszi.

Addig is, míg a' tudós Birálók, kiknek több nyelvekben tudományos ismereteik vannak, a' Munkát megítélnék, ajánlani érdemesnek tartotta.

Gruber Antal,
Bibliothecarius.

H i r d e t é s.

Erdélyben Nemes Maros Székben Gróf Rhédei Ferencz Mező Sámsondi Udvarában a' jövő esztendőben u. m. 1822-dikben Junius' 15-dikén reggeli kilencz óra-
kor kezdődvén, az egész Ménes a' többet-igérőknek egygyenként kótyavetye által eladatik, a' hol lesznek 50 anya kanczák, a' legjobb és válogatottabb Erdélyi rászák-ból, az alattok lévő szopó csikókkal; esztendő, két esztendő, és három esztendő csikókkal egygyütt. Ha valaki szándékoznék az egész Ménest egygyütt megvenni, és az árrát akarná megtudni, írjon eránta per M. Vásárhely a' feljebb említett Méltóságos Gróf Urnak.

Redaktor: Pánczél Dániel. Nyomtatja Nemes Hirschfeldi Stöckholzer Felix.
(Am rothen Thurm im Müller'schen Kunst-Gallerie-Gebäude Nro. 648).